

Jordi Graupera
LA SUPÈRBIA

COL·LECCIÓ ASSAIG
SÈRIE PECATS CAPITALS

Oriol QUINTANA, *La mandra.*

Marina PORRAS, *L'enveja.*

Oriol PONSATÍ-MURLÀ, *Lavarícia.*

Adrià PUJOL CRUELLS, *La gola.*

Anna PUNSODA, *La luxúria.*

Jordi GRAUPERA, *La supèrbia.*

Raül GARRIGASAIT, *La ira.*

Publicat per FRAGMENTA EDITORIAL
Plaça del Nord, 4
08024 Barcelona
www.fragmenta.cat
fragmenta@fragmenta.cat

Col·lecció ASSAIG, 63
Sèrie PECATS CAPITALS

Primera edició FEBRER DEL 2020

Direcció editorial IGNASI MORETA
Producció gràfica ELISENDA SEVILLA I ALTÉS

Imatge de la coberta Caplletra procedent de
Giulio Roscio, *Icones operum
misericordiæ*, Bartholomæi Grassii,
Roma, 1586

Impressió i relligat ROMANYÀ VALLS, S. A.

© 2020 JORDI GRAUPERA GARCIA-MILÀ
pel text

© 2020 FRAGMENTA EDITORIAL, S. L. U.
per aquesta edició

Dipòsit legal B. 3.874-2020
ISBN 978-84-17796-28-0

Generalitat de Catalunya
Departament de Cultura

Amb el suport del Departament de Cultura

RESERVATS TOTS ELS DRETS

ÍNDEX

Moral de la història	7
I La xarcutera	9
II L'equilibrista	15
III Orgull i vanitat	19
IV L'home gos	29
V Falsa consciència	41
VI L'amor propi	47
VII El terme mitjà	53
VIII Que la somio completa	63
IX Utilitat de la supèrbia	77

MORAL DE LA HISTÒRIA

LA MEVA EXPERIÈNCIA, pel que val, és que la teva millor virtut és el teu pitjor defecte. Aquest és l'origen de la tragèdia, i per això es diu que l'infern és ple de bones intencions. Que si una cosa et salva, també et condemna. Que allò que t'allibera t'esclavitza. Que la teva fortalesa és la teva feblesa.

LA XARCUTERA

MAI NO M'HAVIA sentit tan derrotat, ni m'hi he tornat a sentir, com l'any que vaig fer-ne vint-i-cinc. El pare havia mort feia uns mesos i la mare, uns anys. Tenia una feina que odiava però que era massa bona per renunciar-hi. No havia acabat la carrera i fumava més marihuana de la que estic disposat a admetre. De portes enfora m'aguantava prou dret, i de portes endins, a l'inrevés. Excepte els divendres a la tarda. Sortint de la feina, m'encaminava a una xarcuteria *delicatessen* que hi havia a dues cantonades de casa. Hi entrava com si m'hagués tocat la loteria. Comprava de tot, sempre que contingués colesterol. Era el meu moment de pura alegria.

La dependenta era una senyora de cinquanta anys, particularment lenta, que s'atabalava amb la meva energia desesperada. Jo feia grans esforços

per ser simpàtic i jovial, per mantenir el to que volia que prengués el vespre, sense pensar que a l'altra banda del taulell també era divendres a la tarda. M'afigurava que ella devia estar contenta, atès que jo gastava molt per sobre del que era recomanable i a gran velocitat. Era part del plaer: gastar irresponsablement en formatges, embotits i alcohol. M'imaginava els companys de pis abocats al tresor que duria a les bosses i em sentia eufòric.

Un dia que pagava una factura més alta de l'habitual, ella va dir: «Tu t'ho tens una mica cregut, ¿oi?» Se'm va ensorrar tot. Vaig estar a punt de dir-li: «Senyora, jo també veig els seus defectes. Ja veig que vostè no és gaire llesta i que té menys intel·ligència emocional que aquestes croquetes, però, ¿oi que no li dic res? ¿Oi que ningú no li diu res, malgrat que ho veiem tots?» Però en comptes d'això vaig dir-li: «Tothom fa el que pot.» No vaig tornar-hi en dos anys, vaig acabar la carrera i vaig marxar del país.

Durant molts anys he pensat que el més superb de la meva actitud, aquell dia, va ser la resposta. Si m'hi hagués enfrontat, si hagués deixat que la ràbia se'm mengés i li hagués cridat, si hagués deixat sortir entre les dents ni que fos un insult en

veu baixa, l'hauria tractada com una igual. Però no. Em va semblar més educat no dir res, contenir-me, no entrar a disputar un territori, el de l'ofensa, que en realitat, pensava jo, no val res.

Com que tinc tendència a l'abstracció i el misticisme, quan algú em disputa un terreny mundà o brut, sempre cedeixo d'entrada. Provo de protegir el que em sembla més elevat, que sempre és el que hi ha dins del meu cap. Això acostuma a enrabiar profundament els meus antagonistes i durant molt temps m'ha deixat perplex, fins al punt que el mecanisme de defensa més recurrent no és fer-me el babau, com fa tanta gent intel·ligent que conec, sinó fer-me l'innocent. La veritable humilitat consisteix a plantar cara en el terreny que escull l'altre, però no he trobat mai en mi la força per fingir bel·licositat, i en conseqüència sempre acabo sonant condescendent.

Hi ha una manera més senzilla d'explicar el paràgraf anterior, que és dir que soc un superb justament perquè només m'interessa discutir dels temes que m'interessen. Encara més si els domino i, per tant, em permeten ser o semblar superior als meus interlocutors. Que és irrellevant si tinc tendència al misticisme o l'abstracció, podria substi-

tuir-ho perfectament dient que tinc tendència al futbol o al cinema. El revers d'aquesta acusació cap a mi mateix és dir que tinc tot el dret a tenir uns interessos i no uns altres, i a discutir només allò que m'entreté o em beneficia. I el revers del revers és dir que aquesta acusació cap a mi mateix és una *captatio benevolentiae*, com ho és tot aquest primer capítol: una manera de fer veure que m'ataco per guanyar-me el favor del lector i ser acceptat abans fins i tot de començar, de tal manera que la por a escriure un mal assaig quedi equilibrada per un amor als meus defectes.

El símptoma més molest de la supèrbia, i el primer que es detecta des de fora, és no escoltar. És una manifestació física, en el sentit d'un automatisme o d'una conseqüència natural, com engrèixar-se si ets un golafre. En canvi, quan hi ha un silenci incòmode o quan surt, ni que sigui tangencialment, una qüestió que domines, t'abraça una sensació per tot el cos similar a la de la vergonya, però a la inversa, una sensació freda i calmada de ser indispensable: aleshores parles massa. Perquè només t'interessa el poder. Només t'interessen les paraules que fan més fort el teu domini sobre tu mateix i sobre els altres. Superar la supèrbia

és essencial per viure millor i per tenir una vida amb horitzons de referència més amplis. Però sovint és un exercici d'hipocresia: escoltes per no ser superb. Aquest esforç és difícil de dissimular i et duu finalment a sospitar de tot el teu criteri: ja no saps distingir allò que val la pena d'allò que és només un exercici espiritual. Engabiat en la presó de la humilitat forçada, el dubte et corseca: ¿i si només estàs perdonant la vida als que t'expliquen dèries de poc valor? No crec que sigui casualitat que hagi acabat escrivint una tesi doctoral contra la idea de neutralitat. Per això, la supèrbia no es pot solucionar amb una transformació de la personalitat, sinó amb una fortificació del caràcter. No es cura en societat, mirant d'adaptar els gestos a les expectatives morals, sinó en solitud, provant de crear un criteri coneixent els propis límits.

Com es veu, la supèrbia és un vici de la percepció, i per això sempre permet una reflexió més, en una espiral infinita. Potser per aquest motiu la supèrbia sovint s'entén malament, de vegades sense voler i altres vegades amb malvolença, i aquest malentès és un verí perquè la pressió social contra la supèrbia és també una manera de destruir els millors àngels de la nostra naturalesa i les po-

ques pensades originals que anem tenint durant la vida. L'antídot de la supèrbia no és només la humilitat; també és un espai social on l'interès genuí per coses diferents i elevades és vist com un guany per a tothom. Fa la vida més rica i oberta.

Ara bé, més enllà d'aquesta tendència o no tendència meva a l'abstracció, també hi ha una pregunta concreta que m'interessa, i és per què cony la xarcutera no podia deixar-me comprar fe-liç. Miraré de respondre-la.

II

L'EQUILIBRISTA

COM MÉS FRÀGIL és una comunitat, més necessitat té de censurar els caràcters forts.

I hem cultivat durant segles la idea que, de tots els defectes dels caràcters forts, el més perillós és la supèrbia. El superb és el pare de la tragèdia perquè l'actitud desmesurada convida la violència. És un irresponsable, cal mantenir-lo a ratlla.

Mantenir-lo a ratlla és feina de tots. Els carrers d'aquest costat del Mediterrani són plens de ciutadans compromesos amb el deure cívic d'avisar-te quan pateixes d'un excés de caràcter. En qualsevol moment, el primer que passa te'n dona l'opinió. A aquest nivell només s'hi arriba amb els tímids. L'acarnissament amb els tímids no sé d'on ve però podria ser que ningú no vulgui desaprofitar l'oportunitat de rebolcar-se en les febleses dels altres, sobretot quan són innocents. Tothom sap